

Київський університет імені Бориса Грінченка

СТОЙКОВА ВІКТОРІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

УДК 37.091.113:005.963(043.3)

**ПІДГОТОВКА КЕРІВНИКІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ОСВІТІ
ДО ОРГАНІЗАЦІЇ МЕРЕЖЕВОГО ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ
СТАРШОКЛАСНИКІВ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2017

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Київському університеті імені Бориса Грінченка, м. Київ.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України
Морзе Наталія Вікторівна,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
проректор з інформатизації навчально-наукової та
управлінської діяльності, м. Київ.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Клопов Роман Вікторович,
Запорізький Національний університет, професор
кафедри фізичної культури і спорту, м. Запоріжжя;

кандидат педагогічних наук, доцент
Линьова Ірина Олексіївна,
Інститут вищої освіти Національної академії
педагогічних наук України, завідувач відділу
науково-організаційної та кадрової роботи,
провідний науковий співробітник відділу інтеграції
вищої освіти і науки, м. Київ.

Захист відбудеться «06» лютого 2018 року о 10 год. 00 хв. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.133.06 у Київському університеті імені Бориса Грінченка за адресою: 04053, м. Київ, вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Київського університету імені Бориса Грінченка (04212, м. Київ, вул. Маршала Тимошенка, 13 б).

Автореферат розісланий «27» грудня 2017 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

М. В. Братко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Орієнтація українського суспільства на європейську й світову інтеграцію змінює всі сфери суспільного життя, зокрема освітню, та потребує її докорінного реформування. У цьому контексті сучасна українська школа повинна функціонувати на засадах особистісно зорієнтованої моделі освіти, у якій максимально враховуватимуться права дитини, її здібності, потреби та інтереси. Така стратегія потребує запровадження нових підходів до організації освіти на усіх її рівнях, зокрема профільної середньої освіти, яка відповідає третьому рівню Національної рамки кваліфікацій і реалізується за двома спрямуваннями: академічним і професійним. Профільне навчання призначене забезпечити молодій людині не тільки оволодіння змістом галузей, визначених стандартом профільної середньої освіти, а й розуміння своєї майбутньої професійної діяльності, ролі в суспільстві.

Визначені проблеми актуалізовано в національній законодавчо-нормативній базі: законах України «Про освіту» (2017 р.), «Про загальну середню освіту» (1999 р.), «Про професійний розвиток працівників» (2012 р.), Концепції «Нова українська школа» (2016 р.), Концепції профільного навчання в старшій школі (2009 р.), галузевій Концепції розвитку неперервної педагогічної освіти (2013 р.), Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013 р.), Національній рамці кваліфікацій (2011 р.), Державних стандартах базової та повної загальної середньої освіти (2011 р.).

Однак процес переходу старшої школи на профільне навчання супроводжується низкою труднощів і проблем. Головна з них полягає в тому, що обмежені ресурси значної кількості закладів загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО) не дають можливості забезпечити профільне навчання в режимі індивідуальних навчальних планів і надати максимальний ступінь свободи в проектуванні учнями освітніх траєкторій. Одним із шляхів її вирішення є створення мережевої системи профільного навчання, яка об'єднає навчальні заклади, що спільно надаватимуть увесь спектр освітніх послуг, забезпечать старшокласникам максимальну свободу вибору, сприятимуть доступності якісної освіти, раціональному та ефективному використанню наявних ресурсів. Проте широке впровадження зазначеної системи потребує відповідної підготовки керівників ЗЗСО, у яких мають бути сформовані відповідні організаційно-управлінські компетентності.

Вивчення стану наукової розробки означеної педагогічної проблеми свідчить, що вітчизняними та зарубіжними науковцями досліджено різні аспекти профілізації загальноосвітньої школи. Так, К. Абульханова-Славська, Т. Анциферова, С. Батишев, І. Зязюн, В. Кремень, Н. Ничкало та ін. аналізували особливості неперервної професійної освіти; О. Бугайов, М. Бурда, М. Гузик, О. Корсакова, С. Логачевська, Т. Логвіна-Бик, П. Сікорський та ін. вивчали загальні теоретичні питання диференціації навчання; А. Алексюк, Н. Бібик, А. Бойко, С. Гончаренко, І. Лернер, Ю. Мальований, О. Савченко, Б. Федоришин, А. Хуторський та ін. здійснювали розробку концептуальних засад особистісно

зорієнтованого профільного навчання; Г. Балл, О. Безпалько, О. Падалка та ін. обґрунтували ідею профільної диференціації освіти; В. Гузеєв, С. Рягін, О. Савченко передбачили особливості проектування змісту профільного навчання в старшій школі на основі запровадження Державного стандарту; І. Кон, П. Перепелиця, В. Рибалко та ін. визначили психологічні особливості профільного навчання старшокласників; Н. Бондар, Л. Денисенко, І. Лікарчук, М. Піддячий, Н. Побірченко, В. Хільковець узагальнили питання профорієнтації та професійного самовизначення учнів загальноосвітніх навчальних закладів; Є. Клімов, В. Мадзігон, С. Максименко, В. Рибалко, Л. Тименко, Б. Федоришин та ін. узагальнили психолого-педагогічні засади допрофесійної підготовки учнів; С. Вольянська, І. Осадчий, А. Остапенко, А. Самодрин, Н. Шиян виявили особливості організації профільного навчання в навчальних закладах сільської місцевості.

Останнім часом актуальними для психолого-педагогічних досліджень стають питання організації профільного навчання на основі мережевої взаємодії навчальних закладів (Ю. Бурдельна, О. Вербичева, М. Гур'янова, А. Лукіна, О. Хуказова, А. Шипіло, Л. Ярмонов) і використання інформаційно-комунікаційних технологій (М. Кондакова, І. Малахова, І. Роберт та ін.), проте ці дослідження переважно охоплюють роботи зарубіжних науковців. У вітчизняному науковому середовищі розвідки щодо організації мережевого профільного навчання обмежуються питаннями діяльності деяких типів освітніх округів та управління ними (В. Мелешко, Н. Мельник, І. Осадчий, О. Пастовенський, М. Проскурін та ін.).

Сучасні українські дослідники спрямували власні зусилля на пошук шляхів удосконалення професійної підготовки педагогічних кадрів. Зокрема, розвиток їхнього професіоналізму досліджувався в роботах О. Антонової, І. Багаєвої, Н. Батечко, М. Братко, Н. Гузій, О. Дубасенюк, В. Желанової, Є. Зеєра, І. Зязюна, А. Маркової, Н. Ничкало, І. Підласого, Л. Пуховської, Т. Семенюк, С. Сисоєвої, В. Сластьоніна, Т. Сорочан та інших. Усебічно висвітлено проблеми застосування інноваційних технологій в освітньому процесі закладів вищої освіти (В. Беспалько, В. Прошкін, І. Соколова та ін.), зокрема в інститутах післядипломної педагогічної освіти (Н. Клокар, В. Олійник, Н. Протасова та ін.); підготовки фахівців із використанням інформаційно-комунікаційних технологій (Р. Клопов, Т. Коваль, Н. Морзе, Л. Петухова та ін.); підготовки керівників ЗЗСО (Л. Ващенко, С. Калашнікова, Ю. Конаржевський, І. Линьова, М. Поташнік), зокрема у закладах післядипломної освіти (Л. Даниленко, Г. Єльнікова, Б. Жебровський, І. Жерносек, Л. Калініна, В. Маслов, В. Олійник, Н. Протасова, Л. Пуховська, В. Пуцов, В. Семиченко, Т. Сорочан, Т. Сущенко, Н. Чепурна та ін.). Особливості підготовки керівних кадрів до застосування освітніх інновацій досліджено в наукових роботах В. Бондаря, Л. Ващенко, Л. Даниленко, Л. Хоружої та інших. Підготовка керівників закладів загальної середньої освіти до впровадження профільного навчання досліджувалася в кандидатській дисертації Н. Ларіної.

Незважаючи на достатній інтерес у наукових колах до питань організації профільного навчання та підготовки керівників шкіл, розвідки здебільшого

присвячено дослідженню окремих типів і моделей мережевого профільного навчання. Управлінські аспекти організації мережевого профільного навчання порівняно нещодавно зацікавили вітчизняних науковців, тому не охоплюють усіх складових цієї проблеми. Питання підготовки керівних кадрів до організації мережевого профільного навчання ще не стало предметом цілісного наукового дослідження.

Актуальність визначеної проблеми посилюється також низкою суперечностей між:

- сучасними вимогами до якості, результативності й доступності української системи освіти та станом підготовки керівників ЗЗСО до їх забезпечення;
- необхідністю застосування дієвих моделей організації мережевого профільного навчання та недостатнім рівнем сформованості відповідної фахової управлінської компетентності керівників ЗЗСО;
- потребою у підготовці керівників ЗЗСО до організації мережевого профільного навчання та нерозробленістю змістово-технологічного забезпечення цього процесу в системі післядипломної педагогічної освіти.

Зважаючи на соціальну значущість порушеного наукового питання, відсутність його цілісної наукової розробки та потребу у вирішенні названих вище суперечностей, визначено тему дисертаційної роботи: **«Підготовка керівників загальноосвітніх навчальних закладів у післядипломній освіті до організації мережевого профільного навчання старшокласників».**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження є складником комплексної науково-дослідної теми Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти «Формування і розвиток професійних компетентностей педагогічних працівників у системі післядипломної педагогічної освіти» (реєстраційний номер № 0114U002045) та наукової теми кафедри теорії та історії педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка «Зміст та технології забезпечення якості неперервної педагогічної освіти в умовах євроінтеграції» (реєстраційний номер № 0116U003295).

Тему дисертації затверджено вченою радою Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (протокол № 5 від 18 травня 2011 року) та узгоджено у Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології України (протокол № 8 від 25 жовтня 2011 року).

Об'єкт дослідження – підвищення кваліфікації керівників загальноосвітніх навчальних закладів у післядипломній педагогічній освіті.

Предмет дослідження – змістово-технологічне забезпечення підготовки керівників загальноосвітніх навчальних закладів до організації мережевого профільного навчання старшокласників у закладах післядипломної педагогічної освіти.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити змістово-технологічне забезпечення підготовки керівників загальноосвітніх навчальних закладів до організації мережевого профільного навчання старшокласників у закладах післядипломної педагогічної освіти.

Відповідно до поставленої мети визначено основні **завдання дослідження**:

1. Проаналізувати стан досліджуваної проблеми в педагогічній теорії та практичній діяльності закладів післядипломної педагогічної освіти, уточнити понятійний апарат дослідження, узагальнити типи й моделі освітніх округів і системи управління ними.

2. Обґрунтувати структуру фахової управлінської компетентності керівників загальноосвітніх навчальних закладів для організації мережевого профільного навчання старшокласників; визначити критерії, показники та рівні її сформованості.

3. Розробити, обґрунтувати та експериментально перевірити змістово-технологічне забезпечення підготовки керівників загальноосвітніх навчальних закладів у післядипломній освіті до організації мережевого профільного навчання старшокласників.

4. Розробити методичні рекомендації щодо запровадження змістово-технологічного забезпечення процесу підготовки керівників загальноосвітніх навчальних закладів у післядипломній освіті до організації мережевого профільного навчання старшокласників.

Методологічну основу дослідження становлять основні положення філософії щодо єдності теорії та практики, системного підходу як методологічного способу пізнання педагогічних фактів і процесів; загальнотеоретичні методологічні положення неперервності освіти, гуманізації та гуманітаризації освіти дорослих, професійної підготовки керівників ЗЗСО на засадах андрагогіки; методологічні положення щодо застосування діяльнісного, особистісно зорієнтованого, контекстного, компетентнісного підходів у післядипломній освіті керівників ЗЗСО.

Теоретичну основу дослідження становлять наукові положення філософії освіти (В. Андрущенко, Б. Гершунський, І. Зязюн, В. Кремень, В. Лутай, Н. Ничкало та ін.); положення та висновки підвищення кваліфікації педагогічних працівників у системі неперервної освіти, зокрема на засадах компетентнісного підходу (Н. Бібік, Л. Даниленко, Н. Клокар, І. Линьова, В. Маслов, Н. Протасова, Л. Хоружа та ін.), диференційованого підходу (Н. Клокар, О. Пехота, Т. Сорочан та ін.), андрагогічного підходу (Н. Протасова, В. Семиченко та ін.), адаптивно-кваліметричного підходу (Г. Єльнікова та ін.), інноваційного підходу (Н. Клокар, В. Олійник та ін.), каскадного підходу (Н. Клокар), кластерного підходу (Р. Савонюк, В. Толкованов), дуального підходу (А. Турчин, В. Хоменко та ін.), із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій (О. Захар, Р. Клопов, Н. Морзе, С. Сисоєва та ін.), кейс-технології (І. Данилюк-Черних, Г. Корчагіна та ін.), технології корпоративного навчання «Організація, що навчається» (С. Сиротюк, Т. Сорочан та ін.), технології контекстного навчання (В. Желанова та ін.); теорії організації профільного навчання та професійного самовизначення підлітків (Н. Бібік, С. Кравцов, В. Мадзігон, М. Піддячий, Б. Федоришин, Н. Шиян та ін.); наукові основи управлінської діяльності керівних кадрів (Є. Березняк, В. Бондар, Ю. Васильєв, Л. Даниленко, Г. Єльнікова, Л. Калініна, Ю. Конаржевський, М. Кондаков, В. Маслов, Н. Островерхова, В. Пікельна,

Р. Шакуров, Т. Шамова та ін.), педагогічної інноватики (К. Ангеловські, В. Беспалько, Л. Ващенко, В. Паламарчук, О. Попова, М. Поташник, Н. Юсуфбекова та ін.); наукових засад функціонування мережевих освітніх організацій (освітніх округів) та основ мережевого освітнього менеджменту (І. Осадчий, Н. Мельник, О. Пастовенський, М. Проскурін та ін.).

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети й виконання завдань використано такі методи дослідження: *теоретичні*: аналіз, синтез, узагальнення – для вивчення стану дослідження визначеної проблеми вітчизняними та зарубіжними науковцями; абстрагування, конкретизація та систематизація теоретичних положень – для визначення понятійного апарату дослідження; наукове проектування – для обґрунтування структури фахової управлінської компетентності керівників мережевих освітніх організацій, визначення змісту підготовки, обґрунтування змістово-технологічного забезпечення й моделі підготовки керівників загальноосвітніх навчальних закладів до організації мережевого профільного навчання; *емпіричні*: педагогічне спостереження, анкетування, тестування – для визначення стану сформованості фахової управлінської компетентності керівників ЗЗСО; педагогічний експеримент – для експериментальної перевірки ефективності змістово-технологічного забезпечення підготовки керівних кадрів у післядипломній освіті до організації мережевого профільного навчання старшокласників; *статистичні* – для здійснення кількісної та якісної інтерпретації результатів дослідження, встановлення надійності діагностичного інструментарію, візуальної реєстрації результатів дослідження.

Експериментальна база дослідження. Експериментальна робота виконувалася на базі Миколаївського, Полтавського, Хмельницького, Запорізького обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти, комунального вищого навчального закладу «Дніпропетровський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»; у відділах (управліннях) освіти районних державних адміністрацій (міських рад), закладах загальної середньої освіти Миколаївської області. В експериментальній роботі взяли участь 462 керівники загальноосвітніх навчальних закладів.

Наукова новизна та теоретичне значення дослідження полягають у тому, що: *уперше* обґрунтовано структуру фахової управлінської компетентності керівників мережевих освітніх організацій як сукупність спеціальних і спеціалізованих компетентностей, що відображають її особистісно-діяльнісну сутність і містять когнітивний, функціональний та особистісний компоненти; розроблено діагностичний інструментарій оцінки цієї компетентності та визначено групи критеріїв (когнітивно-інформаційні; функціонально-діяльнісні, особистісно-мотиваційні), показники та рівні її сформованості (репродуктивний, адаптивний, локально-моделювальний, диверсифікаційний, синергетичний); обґрунтовано змістово-технологічне забезпечення підготовки керівників загальноосвітніх навчальних закладів у післядипломній освіті до організації мережевого профільного навчання старшокласників, а саме: посилено зміст підготовки дисциплінами інваріантного та варіативного характеру; визначено етапи

підготовки (підготовчо-діагностико-мотиваційний, навчально-розвивальний під час курсів підвищення кваліфікації, діяльнісно-розвивальний у міжкурсовий період; підсумково-рефлексійний); описано рівні підготовки (заклад освіти, освітній округ, район (місто, об'єднана територіальна громада), область); інноваційні технології неперервного розвитку керівників («Організація, що навчається», діяльнісні, контекстного навчання; кейс-технологія, дуальна, кластерна, інформаційно-комунікаційні, компетентісно зорієнтовані); *уточнено* зміст сукупності понять, які характеризують систему мережевого профільного навчання старшокласників; *подальшого розвитку набули* зміст і технології післядипломної педагогічної освіти підготовки керівників ЗЗСО, наукові уявлення про зміст і структуру їхньої фахової управлінської компетентності, діагностичні технології визначення рівня сформованості фахової управлінської компетентності керівників.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці та *впровадженні* в освітній процес програм спецкурсів: «Проектування змісту та організація профільного навчання на основі компетентісно орієнтованого підходу», «Організація мережевого профільного навчання», «Хмарні технології в управлінській діяльності» для слухачів і викладачів системи післядипломної педагогічної освіти; дистанційних курсів «Організація дистанційного профільного навчання» на платформі дистанційного навчання Moodle; масового відкритого онлайн курсу (МВОК (МООС)) «Організація, що навчається»; методичних рекомендацій щодо впровадження змістово-технологічного забезпечення підготовки керівників загальноосвітніх навчальних закладів у системі післядипломної освіти до організації мережевого профільного навчання старшокласників; спеціальних додаткових дидактичних засобів: сайти «Профільна школа», «Управлінський кластер», віртуальні професійні спільноти на Google+ та Facebook тощо.

Матеріали дослідження можуть бути використані науковцями, дослідниками, викладачами у системі післядипломної педагогічної освіти.

Результати дослідження **впроваджено** в освітній процес Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (довідка № 845/17-12 від 19.06.2017), Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (довідка № 96 від 19.05.2017), Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (довідка № 372 від 14.04.2017), Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (довідка № 331 від 03.06.2017), комунального вищого навчального закладу «Дніпропетровський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» (довідка № 357 від 10.04.2017).

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження обговорено на науково-практичних конференціях, зокрема: *міжнародних* – «Управління в освіті» (м. Львів, 2017 р.), «Соціально-економічні та гуманітарні аспекти світових інноваційних трансформацій» (м. Київ – м. Суми, 2017 р.), «Актуальные проблемы повышения качества современного образования: опыт и инновации» (м. Набережні Човни, Татарстан, 2013 р.), «Гуманітарні проблеми

становлення фахівця» (м. Київ, 2007 р.), «Адаптивне управління в освіті» (м. Харків, 2007 р.), «Стратегія управління закладами освіти в умовах формування інформаційного суспільства» (м. Київ – м. Чернігів – м. Ніжин, 2005 р.); *всеукраїнських* – «Підготовка керівних та педагогічних кадрів до реалізації Концепції Нової української школи» (м. Київ – м. Харків, 2017 р.), «Професійний розвиток фахівців у системі освіти дорослих: історія, теорія, технології» (м. Київ, 2017 р.), «Професійне вдосконалення керівників опорних шкіл в умовах децентралізації освіти» (м. Суми, 2016 р.), «Управління професійним розвитком керівних і педагогічних кадрів в умовах запровадження випереджувальної післядипломної освіти» (м. Рівне, 2013 р.), «Сучасна профільна освіта: традиції та інновації» (м. Чернівці, 2012 р.), «Формування та розвиток професійної компетентності сучасного педагога в системі неперервної освіти» (м. Миколаїв, 2011 р.), «Менеджмент і дидактичний процес у післядипломній освіті» (м. Полтава, 2007 р.), «Освітнє середовище як методична проблема» (м. Херсон, 2006 р.); IV Всеукраїнському педагогічному конгресі «Реформування освітньої системи в Україні в контексті європейської інтеграції» (м. Львів, 2014 р.), Всеукраїнському науково-практичному семінарі «Профільна освіта з математики у педагогічній теорії і практиці» (м. Миколаїв, 2008 р.).

Публікації. Основні теоретичні положення та висновки дисертації опубліковано в 30 працях (із них 27 – одноосібні), зокрема: 2 – навчально-методичні матеріали для курсів підвищення кваліфікації, 8 публікацій – у провідних фахових виданнях (із них 3 – у періодичних виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз); 2 публікації – в інших періодичних виданнях; 9 публікацій – у матеріалах наукових конференцій (1 – у співавторстві; 1 – у зарубіжному виданні); 9 збірників науково-методичних матеріалів (2 – у співавторстві).

Особистий внесок здобувача: у збірці методичних рекомендацій «Теорія і практика проектування профільних педагогічних систем у регіоні», підготовленому в співавторстві з В. Компанієць – у розробці методичних рекомендацій щодо проектування моделей освітніх округів; у збірці методичних рекомендацій «Регіональний освітній кластер в умовах удосконалення системи управління освітою» (у співавторстві з А. Старевою) – у розробці методичних рекомендацій щодо організації соціального партнерства та мережевої взаємодії освітніх закладів – суб'єктів освітніх округів, у статті «Використання хмарних сервісів Google в управлінській діяльності керівників навчальних закладів» (у співавторстві з О. Захар) – у визначенні практичних аспектів упровадження хмарних сервісів в управлінську діяльність. Розробки співавторів у дисертації не використовувалися.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (307 найменувань), додатків на 80 сторінках. Загальний обсяг дисертації становить 378 сторінок. Основний текст викладено на 191 сторінках. В основній частині роботи вміщено 21 таблицю, 38 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження; визначено об'єкт, предмет, мету, завдання, методологічну та теоретичну основи дослідження; охарактеризовано використані методи; розкрито наукову новизну, теоретичне і практичне значення дослідження; подано інформацію про апробацію та впровадження результатів дослідження, публікації та структуру дисертації.

У **першому розділі** – *«Теоретичні засади підготовки керівників загальноосвітніх навчальних закладів до організації мережевого профільного навчання старшокласників»* – здійснено теоретичний аналіз базових понять дослідження; сутності та процесу формування управлінської компетентності керівників загальноосвітніх навчальних закладів; визначено структуру фахової управлінської компетентності й обґрунтовано критерії, показники, рівні її сформованості.

Здійснено теоретичний аналіз наукових джерел із проблеми дослідження. Він дозволив виокремити роботи та ідеї вчених, які безпосередньо або опосередковано пов'язані з її вивченням. Зважаючи на міждисциплінарний характер теми дисертації, особливу увагу приділено науковим роботам, що пов'язані з особливостями функціонування та управління освітніми округами (В. Бочарова, І. Ветрова, В. Громовий, Й. Йохнсон, Й. Кадамус, С. Кравцов, В. Мелешко, Н. Мельник, Д. Монк, Т. Ніцелу, І. Осадчий, О. Пастовенський, Й. Петріє, О. Пивоварова, М. Проскунін, Т. Фральцова, С. Ховлей, Н. Шиян та ін.); створення освітніх округів для підвищення ефективності профільного навчання та запровадження варіативних моделей організації освітнього процесу вивчали (Т. Абанкіна, Ю. Бурдельна, Г. Грінько, В. Громовий, Л. Лисов, Н. Мельник, І. Осадчий, О. Філімонов).

На основі проведеного теоретичного аналізу уточнено сутність поняття «освітній округ», який визначено як освітню організацію мережевого типу (мережева освітня організація), що дає змогу формувати освітній простір адміністративних одиниць та освітнє середовище учня для забезпечення рівного доступу до якісної допрофільної, профільної (академічної, професійної) освіти через консолідацію й ефективне використання наявних ресурсів суб'єктів округу.

У розділі обґрунтовано класифікацію освітніх округів залежно від локалізації та розмірів. Визначено чотири типи: мікроокруг, мезоокруг, макроокруг, мегаокруг. Узагальнено дев'ять моделей округів: «Опорна школа з мережею філій», «Освітній соціокультурний кластер», «Школа – ресурсний центр», «Міжшкільне об'єднання», «Соціально-педагогічний комплекс», «Асоціація навчальних закладів», «Районний (міський) ресурсний центр», «Міжрайонний ресурсний центр», «Обласний ресурсний центр», розроблено схему-матрицю їх проектування й організації.

Аналіз нормативних і наукових джерел уможливив формулювання висновку щодо основної функції діяльності округу – освітньої, що характеризує організацію якісної допрофільної підготовки та профільної освіти старшокласників (академічної, професійної) та реалізується в мережевому форматі.

Визначено зміст понять «мережеве профільне навчання» та «організація мережевого профільного навчання». Мережевим профільним навчанням вважається освітній процес, орієнтований на професійне самовизначення, соціалізацію й адаптацію учнів до самостійного життя, диференційованого та індивідуалізованого за змістом і освітньою діяльністю, що відбувається у відкритому освітньому середовищі мережевих освітніх організацій (освітніх округів). Уточнено, що ЗЗСО, у якому реалізується мережеве профільне навчання, є мережевою освітньою організацією. Водночас організацію мережевого профільного навчання представлено як інноваційний управлінський цикл, який охоплює планування, організацію, реалізацію та контроль за якістю профільного навчання в умовах функціонування мережевої освітньої організації. Викладене потребує від керівника оволодіння основами інноваційного мережевого менеджменту.

У процесі дослідження проаналізовано зміст програм підвищення кваліфікації керівників ЗЗСО в системі післядипломної освіти України та зарубіжних країн: США, Канади, Австралії, Об'єднаних Арабських Еміратів, Великобританії, Шотландії, Польщі, Фінляндії. Результати дослідження засвідчили необхідність удосконалення названих освітніх програм, створення умов для організації неперервного процесу формування та розвитку фахової управлінської компетентності керівників із проблеми організації мережевого профільного навчання. Також встановлено, що в Україні пріоритетними залишаються питання запровадження змін у змісті та формах підвищення кваліфікації керівників ЗЗСО, організації процесу їх підготовки на засадах андрагогіки, неперервності, відкритості, доступності, інноваційності, гнучкості, варіативності та академічної мобільності, оскільки наявна система не забезпечує виконання необхідних вимог щодо організації підвищення кваліфікації дорослої людини.

Обґрунтовано, що фахова управлінська компетентність є складовою професійної управлінської компетентності керівника разом із ключовими професійними і загальнопрофесійними компетентностями та є його стійкою здатністю здійснювати системне управління освітньою мережевою організацією на засадах лідерства, створювати гармонійне освітньо-розвивальне середовище для реалізації профільного навчання.

Для дослідження структури фахової управлінської компетентності керівника мережевої освітньої організації у розділі було здійснено теоретичний аналіз вітчизняних і світових наукових доробків, матеріалів Європейської Комісії, Організації економічного співробітництва та розвитку (OECD), Міжнародного департаменту стандартів для навчання, досягнення та освіти (International Board of Standards for Training, Performance and Instruction (IBSTPI), Міжнародної конфедерації керівників шкіл (ICP), а також національних стандартів професійної підготовки керівників шкіл США, Канади, Австралії, Об'єднаних Арабських Еміратів, країн Європи (Великобританія, Польща, Фінляндія). Встановлено, що фахова управлінська компетентність складається зі спеціальних і спеціалізованих компетентностей. Спеціальні є необхідним мінімумом для здійснення

керівником школи управлінської діяльності в навчальному закладі. Спеціалізовані є специфічними компетентностями, які необхідні керівнику для забезпечення діяльності конкретної освітньої організації, зокрема організації мережевого профільного навчання. Кожний вид має відповідну структуру та компоненти: когнітивний (професійні знання, розуміння), функціональний (уміння, навички, дії, переконання) та особистісний (професійні цінності, емоції, мотивація, лідерство).

У розділі визначено критерії, описано рівні й показники досліджуваної компетентності. Критерії об'єднано у групи відповідно до структури фахової управлінської компетентності (когнітивно-інформаційні; функціонально-діяльнісні та особистісно-мотиваційні). Встановлено, що показниками їхньої сформованості є управлінські знання, управлінські уміння, управлінські дії, поведінка керівника та буття керівника ЗЗСО.

На підставі проведеного теоретичного аналізу наукових праць вітчизняних і зарубіжних дослідників запропоновано п'ятирівневу шкалу оцінювання ступеня сформованості фахової управлінської компетентності керівників загальноосвітніх навчальних закладів: мінімальний рівень – репродуктивний; базовий – адаптивний; середній – локально-моделювальний; достатній – диверсифікаційний; високий – синергетичний.

Визначено сучасний стан сформованості фахової управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти. Дослідження проведено з використанням анкетування, тестування й виконання ситуативних завдань (462 респонденти). Результати діагностики засвідчили недостатній рівень розвитку фахової управлінської компетентності керівників ЗЗСО щодо прийняття управлінських рішень, моделювання та реалізації варіативних мережевих моделей організації профільного навчання, що є наслідком об'єктивних і суб'єктивних чинників. Кількісно-якісна інтерпретація даних актуалізувала проблему неперервного професійного розвитку керівників ЗЗСО із використанням інноваційних технологій формування їхньої фахової управлінської компетентності.

У **другому розділі** – *«Змістово-технологічне забезпечення процесу підготовки керівників загальноосвітніх навчальних закладів у післядипломній освіті до організації мережевого профільного навчання старшокласників»* – виявлено й теоретично обґрунтовано концептуальні основи підготовки керівників загальноосвітніх навчальних закладів у післядипломній освіті до організації мережевого профільного навчання старшокласників; обґрунтовано зміст їхньої підготовки; відібрано технології, форми та методи реалізації цього процесу.

Визначено мету підготовки керівників ЗЗСО до організації мережевого профільного навчання, а саме: набуття нових і вдосконалення раніше здобутих складових фахової управлінської компетентності для успішної організації мережевого профільного навчання, спрямованого на всебічний розвиток дитини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових, творчих, фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для самореалізації компетентностей. Для досягнення поставленої мети розроблено

систему завдань щодо систематизації у керівників шкіл фахових управлінських знань; формування необхідних управлінських умінь і навичок; розвитку особистісних лідерських установок (ставлень).

Обґрунтовано зміст підготовки керівників ЗЗСО в системі післядипломної педагогічної освіти, який відібрано відповідно до структури фахової компетентності та об'єднано у три змістові лінії: «Менеджмент освітніх організацій, управлінський супровід організації профільного навчання» – фундаментальний компонент змісту, «Менеджмент освітньої мережі, мережеві форми організації профільного навчання» – базовий компонент змісту, «Формування особистості освітнього лідера» – варіативний компонент змісту. Перші дві змістові лінії забезпечують переважно інваріантну складову змісту підготовки, третя – варіативну, яка реалізується через вибіркові модулі, спецкурси, кейси, тренінги, неформальне спілкування в професійному середовищі, самоосвіту тощо.

Для забезпечення варіативної складової змісту підготовки керівників ЗЗСО розроблено та апробовано спецкурси: «Проектування змісту та організація профільного навчання на основі компетентісно орієнтованого підходу», «Організація мережевого профільного навчання», «Хмарні технології в управлінській діяльності»; дистанційні курси «Організація дистанційного профільного навчання»; масовий відкритий онлайн курс (МВОК (МООС)) «Організація, що навчається»; започатковано віртуальні професійні спільноти керівників ЗЗСО «Управлінський кластер» на Google+ і Facebook, «Управління опорними школами» на Google+.

У розділі обґрунтовано технологію підготовки керівників ЗЗСО, а саме: етапи та рівні підготовки керівників до організації мережевого профільного навчання, відібрано інноваційні андрагогічні технології неперервного розвитку керівників: «Організація, що навчається», діяльнісні, контекстного навчання; кейс-технологія, дуальна, кластерна, інформаційно-комунікаційні, компетентісно зорієнтовані.

Встановлено, що формування фахової управлінської компетентності керівників ЗЗСО для організації мережевого профільного навчання доцільно здійснювати в чотири етапи: підготовчо-діагностико-мотиваційний, навчально-розвивальний під час курсів підвищення кваліфікації, діяльнісно-розвивальний у міжкурсовий період; підсумково-рефлексійний. Доведено, що результативність підготовки буде високою за умови організації процесу підготовки на різних рівнях взаємодії між учасниками: мікропростір – рівень закладу освіти, мезопростір – рівень освітнього округу, макропростір – рівень району (міста, об'єднаної територіальної громади), мегапростір – рівень регіональних центрів розвитку освіти та області.

Серед освітніх технологій, що використовуються в процесі підготовки, базовими визначено інформаційно-комунікаційні технології, оскільки вони одночасно є засобом організації освітньої діяльності та побудови відкритого освітнього середовища й інструментом дистанційної реалізації управлінських процесів у мережевій освітній організації. Із цією метою розроблено

й охарактеризовано спеціальні додаткові дидактичні засоби: сайти «Профільна школа» та «Управлінський кластер», педагогічні спільноти на Google+ і Facebook.

Для систематизації, теоретичного обґрунтування процесу підготовки керівників ЗЗСО до організації мережевого профільного навчання, узагальнення змістових і технологічних характеристик, визначення зв'язків між його структурними компонентами побудовано модель підготовки керівників загальноосвітніх навчальних закладів до організації мережевого профільного навчання старшокласників. Модель репрезентовано п'ятьма блоками: концептуально-цільовим (мета, принципи, завдання підготовки), змістовим (зміст навчання, технології добору змісту), організаційно-процесуальним (умови проектування освітнього середовища, етапи формування компетентності, рівні підготовки керівників), технологічним (освітні технології, форми організації навчання, методи навчання, засоби навчання), діагностично-результативним (педагогічний контроль і діагностика).

У **третьому розділі** – *«Організація та проведення педагогічного експерименту»* – висвітлено етапи, методикку та результати педагогічного експерименту; описано методичні рекомендації щодо запровадження змістово-технологічного забезпечення процесу підготовки керівників загальноосвітніх навчальних закладів у післядипломній освіті до організації мережевого профільного навчання старшокласників.

Метою педагогічного експерименту було впровадження в післядипломну педагогічну освіту розробленого змістово-технологічного забезпечення процесу підготовки керівників загальноосвітніх навчальних закладів до організації мережевого профільного навчання старшокласників, перевірка його ефективності.

Власне впровадження у процес підготовки керівників ЗЗСО здійснювалося в чотири етапи. На першому (підготовчо-діагностико-мотиваційному) етапі організовано вхідне анкетування та діагностування керівників з використанням сервісу Google Forms та платформи дистанційного навчання Moodle, що дало можливість установити вхідний рівень сформованості фахової управлінської компетентності та змодельювати робочий план підвищення кваліфікації керівників ЗЗСО й індивідуальні навчальні плани їх підготовки до організації мережевого профільного навчання. У ході другого (навчально-розвивального) етапу під час курсів підвищення кваліфікації керівників ЗЗСО було реалізовано робочий план підвищення кваліфікації, що охопив фундаментальний і базовий компоненти інваріантної складової змісту підготовки (навчальні дисципліни змістових ліній «Менеджмент освітніх організацій, управлінський супровід організації профільного навчання», «Менеджмент освітньої мережі, мережеві форми організації профільного навчання» та спеціально розроблені спецкурси, вибіркові модулі, кейси, тренінги). Третій (діяльнісно-розвивальний) етап реалізовано в міжкурсний період. Керівники ЗЗСО залучалися до участі як у спеціально підготовлених освітньо-методичних заходах під керівництвом, модерацією та патронатом закладу післядипломної педагогічної освіти,

так і локально організованих (районних, міських, шкільних) заходах інноваційного розвитку персоналу та в процесі самоосвітньої діяльності. Реалізація третього етапу забезпечила оволодіння варіативним компонентом змісту підготовки «Формування особистості освітнього лідера». Четвертий (підсумково-рефлексійний) етап здійснювався в декілька прийомів, забезпечуючи виконання функцій поточного й підсумкового контролю за результатами всіх етапів підготовки та засвоєння всіх компонентів змісту. На кожному етапі підготовки проводилися контрольні вимірювання сформованості окремих складових фахової управлінської компетентності, за допомогою яких здійснювався порівняльний аналіз ефективності розробленого змістово-технічного забезпечення, установлювався характер його впливу на результативність підготовки керівників ЗЗСО до організації мережевого профільного навчання в системі післядипломної освіти.

Для перевірки експериментальних завдань розроблено авторську методику визначення рівнів сформованості фахової управлінської компетентності керівників мережевих освітніх організацій, яка полягає в інтеграції тестових і ситуативних компетентнісних завдань, використанні засобів платформи дистанційного навчання Moodle та сервісів Google, подальшого розвитку набули технології пірінгового та рейтингового оцінювання.

Охарактеризовано рівні сформованості фахової управлінської компетентності керівників шкіл. А саме: *репродуктивний* – керівник відтворює професійні дії під керівництвом наставника, індивідуальний стиль управлінської поведінки не сформований; лідерські якості не виявляються; *адаптивний* – керівник здатний виконувати самостійно алгоритмічну професійну дію, адаптувати отриману інформацію до простої самостійної діяльності, індивідуальний стиль управлінської поведінки знаходиться на початковому ступені формування; лідерські якості виявляються в окремих ситуаціях; *локально-моделювальний* – керівник здатний самостійно моделювати управлінські дії на локальному рівні, індивідуальний стиль управлінської поведінки частково сформований; виявляє деякі лідерські якості; *диверсифікаційний* – керівник самостійно моделює управлінські дії, критично оцінює ситуацію та переносить способи її вирішення у нові умови, розширюючи й урізноманітнюючи професійні дії, індивідуальний стиль поведінки повністю сформований, проте його виявлення є нестійким; прагне до виявлення лідерських якостей; *синергетичний* – керівник генерує нові знання, створює дієві технології відповідно до виробничих потреб та управлінських ситуацій, індивідуальний стиль поведінки повністю сформований; виявляє стійкі лідерські якості.

На підставі діагностичних процедур (тестування, виконання ситуативних завдань, спостережень тощо) проаналізовано й узагальнено результати експерименту, встановлено наявність суттєвих розбіжностей у характері та рівнях підготовки керівників шкіл експериментальної та контрольної груп (табл.1). Результати експериментальної роботи перевірено за допомогою статистичних методик математичного аналізу (критерій Пірсона χ^2). Отримані результати

підтверджують, що в керівників з експериментальної групи, відбулися якісні зміни в розвитку фахової управлінської компетентності, про що свідчить позитивна динаміка у рівнях сформованості фахової управлінської компетентності керівників мережевих освітніх організацій.

Отримані статистичні дані демонструють значний приріст на локально-моделювальному (+7,21 %), диверсифікаційному (+18,67 %) та синергетичному (+12,13 %) рівнях за рахунок зменшення кількості керівників, компетентність яких була сформованою на репродуктивному (-15,57 %) та адаптивному (-22,44 %) рівнях.

Таблиця 1

Показники рівнів сформованості фахової управлінської компетентності керівників мережевих освітніх організацій у контрольній та експериментальній групах на початок і кінець експерименту

Рівень сформованості	На початок експерименту		На кінець експерименту		Приріст	
	ЕГ (%)	КГ (%)	ЕГ (%)	КГ (%)	ЕГ (%)	КГ (%)
Репродуктивний	19,61	20,00	4,04	17,50	-15,57	-2,50
Адаптивний	30,90	31,67	8,46	27,92	-22,44	-3,75
Локально-перетворювальний	28,45	28,75	35,66	31,25	+7,21	+2,50
Диверсифікаційний	16,63	16,67	35,29	18,33	+18,67	+1,67
Синергетичний	4,42	2,92	16,54	5,00	+12,13	+2,08

У контрольній експериментальній групі зафіксовано низьку динаміку змін у рівнях сформованості фахової управлінської компетентності керівників мережевих освітніх організацій. Розбіжності за рівнями знаходяться в межах від -3,75 % до +2,50 %, що не досягає рівня статистичної значущості. Імовірно, що це може бути пов'язано із загальним розвитком фахової компетентності керівників у процесі самоосвіти, навчання на традиційних курсах підвищення кваліфікації. Графічно динаміку сформованості фахової управлінської компетентності в контрольній та експериментальній групах подано на *рис. 1*.

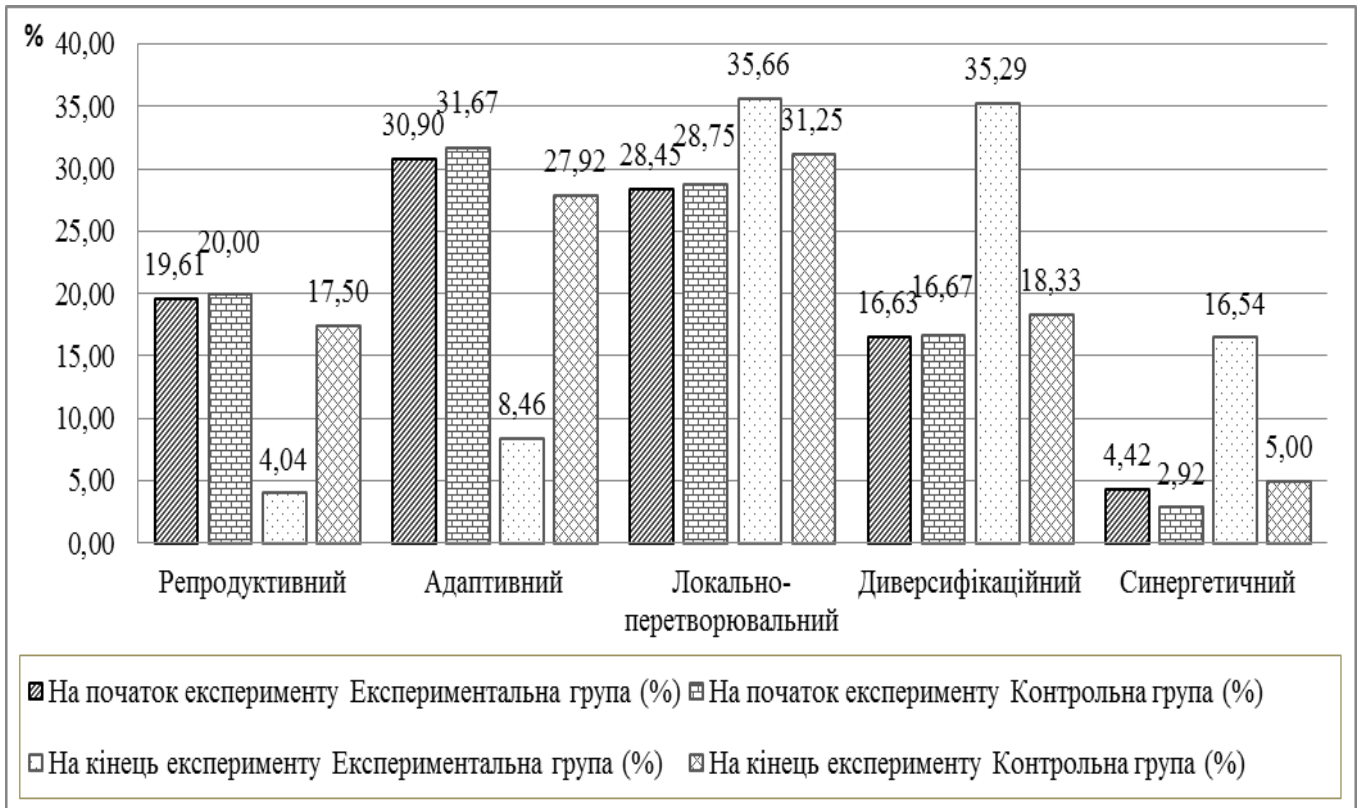

Рис. 1. Динаміка рівня сформованості фахової управлінської компетентності керівників мережевих освітніх організацій упродовж експерименту (контрольна й експериментальна групи)

Отже, кількісна і якісна інтерпретації результатів експерименту дозволили підтвердити ефективність розробленого змістово-технологічного забезпечення підготовки керівників загальноосвітніх навчальних закладів у післядипломній освіті до організації мережевого профільного навчання старшокласників.

За результатами дослідження розроблено методичні рекомендації щодо запровадження змістово-технологічного забезпечення процесу підготовки керівників загальноосвітніх навчальних закладів у післядипломній освіті до організації мережевого профільного навчання старшокласників.

У рекомендаціях описано поетапність дій щодо введення в освітній процес закладів післядипломної педагогічної освіти розробленого змістово-технологічного забезпечення, а саме: аналіз зовнішнього середовища (соціальні, економічні, освітні державні та регіональні виклики й проблеми) для побудови актуальної моделі фахової управлінської компетентності керівника мережевої освітньої організації; аналіз внутрішнього середовища (діагностика наявних складових фахової управлінської компетентності, сформованих завдяки життєвому досвіду, основній та додатковій освіті, професійній діяльності); визначення освітніх потреб у формі різниці між необхідними та розвиненими фаховими управлінськими компетентностями, корегування змісту підготовки; відбір технологій, форм, методів розвитку компетентності, підбір, розроблення та

створення необхідних засобів; реалізація освітніх заходів для формування фахової управлінської компетентності в системі післядипломної освіти; оцінка освітніх результатів у формі здобутих фахових управлінських компетентностей; оцінка ефективності процесу підготовки та, за потреби, його корегування.

ВИСНОВКИ

У дисертації теоретично обґрунтовано, розроблено та емпірично перевірено змістово-технологічне забезпечення підготовки керівників загальноосвітніх навчальних закладів у системі післядипломної педагогічної освіти до організації мережевого профільного навчання старшокласників.

У процесі дослідження отримано результати, які підтверджують вирішення поставлених завдань і дають підстави зробити такі висновки.

1. Зважаючи на міждисциплінарний характер теми дисертації вивчено та проаналізовано значний пласт наукових праць, що уможливило удосконалення понятійного апарату дослідження щодо сутності мережевого профільного навчання, особливостей управлінської діяльності керівників навчальних закладів в умовах організації мережевого профільного навчання, системи їхньої підготовки в закладах післядипломної педагогічної освіти.

Упровадження мережевого профільного навчання потребує від керівників навчальних закладів виконання нових функцій і оволодіння фаховою управлінською компетентністю, а від закладів післядипломної освіти – упровадження сучасних підходів, розробки змісту та технологій організації підготовки керівників шкіл щодо оволодіння ними.

2. Досліджено структуру фахової управлінської компетентності керівника мережевої освітньої організації, доведено її багатокомпонентність (спеціальні і спеціалізовані компетентності) та особистісно-діяльнісну сутність (когнітивний, функціональний та особистісний компоненти). Встановлено, що фахова управлінська компетентність керівника мережевої освітньої організації є його стійкою здатністю здійснювати системне управління освітньою мережевою організацією на засадах лідерства та створювати гармонійне освітньо-розвивальне середовище для реалізації профільного навчання учнів.

Розроблено діагностичний інструментарій оцінки цієї компетентності; відповідно до її структури визначено групи критеріїв (когнітивно-інформаційні, функціонально-діяльнісні, особистісно-мотиваційні), показники та рівні її сформованості (репродуктивний, адаптивний, локально-моделювальний, диверсифікаційний, синергетичний). Подано обґрунтування кожного з визначених рівнів.

3. Розроблено й обґрунтовано змістово-технологічне забезпечення (зміст, технології) підготовки керівників загальноосвітніх навчальних закладів у післядипломній освіті до організації мережевого профільного навчання старшокласників, а саме: посилено зміст підготовки дисциплінами інваріантного та варіативного характеру; визначено етапи підготовки (підготовчо-діагностико-мотиваційний, навчально-розвивальний під час курсів підвищення кваліфікації,

діяльнісно-розвивальний у міжкурсовий період; підсумково-рефлексійний); описано рівні підготовки (заклад освіти, освітній округ, район (місто, об'єднана територіальна громада), область); інноваційні технології неперервного розвитку керівників («Організація, що навчається», діяльнісні, контекстного навчання; кейс-технологія, дуальна, кластерна, інформаційно-комунікаційні, компетентнісно зорієнтовані).

Кількісно-якісна інтерпретація результатів формувального експерименту довела ефективність змістово-технологічного забезпечення підготовки керівників загальноосвітніх навчальних закладів у післядипломній освіті до організації мережевого профільного навчання старшокласників.

4. Розроблено методичні рекомендації щодо запровадження змістово-технологічного забезпечення процесу підготовки керівників загальноосвітніх навчальних закладів до організації мережевого профільного навчання, у яких визначено поетапність його впровадження в систему післядипломної педагогічної освіти. Методичні рекомендації є певним орієнтиром для науково-педагогічних і педагогічних працівників закладів післядипломної освіти в аспекті формування фахової управлінської компетентності керівників мережевих освітніх організацій.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів вибраної проблеми. Подальшого вивчення потребують такі напрями: створення умов для гармонізації й гуманізації процесу підготовки керівників; запровадження системи моніторингу фахової управлінської компетентності керівників; психолого-педагогічні засади побудови індивідуальної освітньої траєкторії керівників; підвищення рівня мотивації керівних кадрів до самоосвіти та саморозвитку тощо.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, у яких опубліковано основні наукові результати дисертації

1. Стойкова В. В. Моделювання змісту та організація профільного навчання на основі компетентнісно орієнтованого підходу: навчально-методичний посібник / В. В. Стойкова. – Миколаїв: ОППО, 2012. – 110 с.
2. Стойкова В. В. Реалізація профільного навчання та професійної орієнтації учнів на засадах діяльнісного підходу: навчально-методичні матеріали до спецкурсу / В. В. Стойкова. – Миколаїв: ОППО, 2016. – 103 с.
3. Стойкова В. В. Інноваційні регіональні підходи до організації профільного навчання / В. В. Стойкова // Вересень: науково-методичний, інформаційно-освітній журнал. – 2007. – № 1–2. – С. 37–41.
4. Стойкова В. В. Моделювання профільного навчання в регіоні: діагностико-прогностичний підхід / В. В. Стойкова // Імідж сучасного педагога. – 2009. – № 8/9. – С. 114–117.
5. Стойкова В. В. Моделювання, організація та управління профільним навчанням в регіоні: діагностико-прогностичний підхід / В. В. Стойкова //

Вересень: науково-методичний, інформаційно-освітній журнал. – 2009. – № 3–4. – С.103–109.

6. Стойкова В. В. Проблеми підготовки менеджерів освіти до організації мережевого профільного навчання / В. В. Стойкова // Комп'ютер у школі та сім'ї : науково-методичний журнал / Інститут педагогіки НАПН України, Ін-т інформ. технологій і засобів навчання НАПН України. – Київ, 2014. – № 6 – С. 3–7.

7. Стойкова В. В. Освітні округи: типи, функції, структурні моделі / В. В. Стойкова // Нова педагогічна думка. – 2016. – № 3. – С. 24–32.

8. Стойкова В. В. Управління якістю організації профільного навчання: рейтингова оцінка [Електронний ресурс] / В. В. Стойкова // Освітологічний дискурс. – 2017. – № 1–2 (16–17). – С. 52–66. – Режим доступу: <http://od.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/416>.

9. Стойкова В. В. Організаційна модель неперервного навчання керівників мережевих освітніх організацій в освітньому середовищі закладу післядипломної педагогічної освіти / В. В. Стойкова // ScienceRise: Pedagogical Education. – 2017. – № 4 (12). – С. 20–26. – DOI:10.15587/2519-4984.2017.100180.

10. Стойкова В. В. Кластеризація та інформаційні технології у підвищенні кваліфікації керівників мережевих освітніх організацій / В. В. Стойкова // Інформаційні технології в освіті. – 2017. – № 31. – С. 129–141. – DOI: 10.14308/ite000638.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

11. Стойкова В. В. Управління процесом профілізації старшої школи [в Миколаївській області] / В. В. Стойкова // Стратегія управління закладами освіти в умовах формування інформаційного суспільства: Матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., 7–9 груд. 2005 р. / Ін-т педагогіки АПН України, Черніг. облас. ін-т післядиплом. пед. освіти, Ніжин. держ. ун-т ім. Миколи Гоголя [та ін.]. – К.; Чернігів; Ніжин, 2005. – С. 184–186.

12. Стойкова В. В. Автоматизація управлінської діяльності в профільній школі / В. В. Стойкова // Гуманітарні проблеми становлення фахівця : Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції, 22–23 березня 2007 р.: В 2 т. – Т. 1 / Заг. ред. А. Г. Гудманяна – К.: НАУ, 2007. – С. 66–67.

13. Стойкова В. В. Особенности организации и управления сетевым профильным обучением по модели «Областной ресурсный центр – Виртуальная профильная школа» / В. В. Стойкова // Актуальные проблемы повышения качества современного образования: опыт и инновации: Материалы Международной научно-практической конференции (г. Набережные Челны, Республика Татарстан, 1–3 апреля 2013 г.). – Казань : Республиканский центр мониторинга качества образования (редакционно-издательский отдел), 2013. – С. 169–173.

14. Стойкова В. В. Проблеми підготовки менеджерів освіти до організації мережевого профільного навчання / В. В. Стойкова // Управління професійним розвитком керівних і педагогічних кадрів в умовах запровадження випереджувальної післядипломної освіти: Матеріали Всеукраїнської науково-

практичної конференції. Нова педагогічна думка : науково-методичний журнал / РОІППО. – Рівне, 2014. – № 2 (78) – С. 215–220.

15. Стойкова В. В. Відкрита система підготовки керівних кадрів до управління освітніми мережевими організаціями (округами та опорними школами) / В. В. Стойкова // Професійне вдосконалення керівників опорних шкіл в умовах децентралізації освіти : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції; 1–2 грудня 2016 року, м. Суми / ДЗВН «Ун-т мен-ту осв.», Комун з-д «Сумський обл. ін-т післ. пед. осв.» [та ін.]. – Суми: СВС Панасенко І. М., 2016. – С. 177–179.

16. Захар О. Г., Стойкова В. В. Використання хмарних сервісів Google в управлінській діяльності керівників навчальних закладів / О. Г. Захар, В. В. Стойкова // Управління в освіті: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції; 26–27 квітня 2017, Львів / За науковою редакцією В. Охтирського. – Львів : Інститут права та психології НУ «Львівська політехніка», 2017. – С. 83–87.

17. Стойкова В. В. Професійне становлення керівника мережевої освітньої організації в умовах закладу післядипломної освіти [Електронний ресурс] / В. В. Стойкова // Професійний розвиток фахівців у системі освіти дорослих: історія, теорія, технології : Збірник матеріалів II-ї Всеукраїнської Інтернет-конференції, 28 квітня 2017. – м. Київ / редкол.: В. В. Сидоренко, М. І. Скрипник, Я. Л Швень. – К.: ЦППО, 2017. – С. 261–263. – Режим доступу: <http://umo.edu.ua/institutes/cippo/struktura/kafedra-fod/nauk-diyalnist>.

18. Стойкова В. В. Підготовка керівників навчальних закладів до управління мережевими освітніми організаціями в закладі післядипломної педагогічної освіти [Електронний ресурс] / В. В. Стойкова // Підготовка керівних та педагогічних кадрів до реалізації Концепції Нової української школи: Збірник статей Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 6 квітня 2017 року. – Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2017. – С. 54–67. – Режим доступу: <http://conf-hano.at.ua/load/>.

19. Стойкова В. В. Структура фахової компетентності керівника освітнього округу [Електронний ресурс] / В. В. Стойкова // Соціально-економічні та гуманітарні аспекти світових інноваційних трансформацій: Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції 26–28 квітня 2017 р. Ч.1. – К.: Навчально-науковий інститут менеджменту та психології ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», 2017.– С.150–155. – Режим доступу: <http://umo.edu.ua/materiali-konferencij-nimpr>.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

20. Стойкова В. В., Компанієць В. Г. Теорія і практика проектування профільних педагогічних систем у регіоні / В. В. Стойкова, В. Г. Компанієць. – Миколаїв: ОІППО, 2009 – 161 с.

21. Стойкова В. В. Створення та організація діяльності освітніх округів: метод. реком. / В. В. Стойкова // Профільна школа: інформаційно-методичний вісник (Вип. 9.) – Миколаїв: ОІППО, 2011. – 104 с.

22. Стойкова В. В. Освітній округ як засіб забезпечення рівного доступу до якісної освіти в умовах профілізації старшої школи / В. В. Стойкова. – Миколаїв: ОППО, 2011. – 109 с.

23. Стойкова В. В. Організація профільного навчання на основі соціального партнерства й мережевої взаємодії: Інформаційно-методичний комплекс: [в 3 ч.] (Методичні рекомендації) / В. В. Стойкова. – Миколаїв: ОППО, 2012. – Ч. 1.– 93 с.

24. Стойкова В. В. Організація профільного навчання на основі соціального партнерства й мережевої взаємодії: Інформаційно-методичний комплекс: [в 3 ч.] (Пакет нормативних і нормативно-правових документів діяльності освітніх округів) / В. В. Стойкова. – Миколаїв: ОППО, 2012. – Ч. 2. – 55 с.

25. Стойкова В. В. Організація профільного навчання на основі соціального партнерства й мережевої взаємодії: Інформаційно-методичний комплекс: [в 3 ч.] (З досвіду організації мережевого профільного навчання в Миколаївській області) / В. В. Стойкова. – Миколаїв: ОППО, 2012. – Ч. 3. – 62 с.

26. Регіональний освітній кластер в умовах удосконалення системи управління освітою / А. М. Старєва, В. В. Стойкова – Миколаїв: ОППО, 2012. – 163 с.

27. Стойкова В. В. Технологія використання SWOT-аналізу для вибору та запровадження ефективних моделей профільного навчання: методичні рекомендації / В. В. Стойкова // Профільна школа: інформаційно-методичний вісник (Вип. 14). – Миколаїв : ОППО, 2013. – 72 с.

28. Стойкова В. В. Управління якістю організації профільного навчання на регіональному рівні / В. В. Стойкова // Методист. – 2013. – № 10 (22). – С. 3–7.

29. Стойкова В. В. Кластерний підхід у формуванні регіонального освітнього середовища / В. В. Стойкова // Вересень: науковий часопис. – 2016. – № 1–2 (72–73). – С. 41–50.

30. Стойкова В. В. Управління та науково-методичний супровід інноваційних процесів реформування системи освіти: методичні рекомендації для відповідальних за модернізацію освітньої мережі районів (міст) та створення освітніх округів / В. В. Стойкова // Профільна школа: інформаційно-методичний вісник (Вип. 20). – Миколаїв : ОППО, 2016. – 64 с.

Стойкова В. В. Підготовка керівників загальноосвітніх навчальних закладів у післядипломній освіті до організації мережевого профільного навчання старшокласників. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Київський університет імені Бориса Грінченка, Київ, 2017.

У дисертації уперше обґрунтовано структуру фахової управлінської компетентності керівників мережевих освітніх організацій як сукупність спеціальних і спеціалізованих компетентностей, що відображають її особистісно-діяльнісну сутність; розроблено діагностичний інструментарій оцінки цієї

компетентності та визначено групи критеріїв (когнітивно-інформаційні; функціонально-діяльнісні, особистісно-мотиваційні), показники та рівні її сформованості (репродуктивний, адаптивний, локально-моделювальний, диверсифікаційний, синергетичний); обґрунтовано змістово-технологічне забезпечення підготовки керівників загальноосвітніх навчальних закладів у післядипломній освіті до організації мережевого профільного навчання старшокласників (зміст містить інваріантну та варіативну складові; етапи підготовки охоплюють курси підвищення кваліфікації і міжкурсний період; підготовка здійснюється на різних рівнях; в освітній процес запроваджуються інноваційні технології неперервного розвитку керівників).

Ключові слова: змістово-технологічне забезпечення, мережеве профільне навчання старшокласників, підготовка керівників загальноосвітніх навчальних закладів у післядипломній освіті до організації мережевого профільного навчання, фахова управлінська компетентність.

Стойкова В. В. Подготовка руководителей общеобразовательных учебных заведений в последипломном образовании к организации сетевого профильного обучения старшекласников. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Киевский университет имени Бориса Гринченко, Киев, 2017.

В диссертации впервые обосновано структуру профессиональной управленческой компетентности руководителей сетевых образовательных организаций как совокупность специальных и специализированных компетентностей, отражающих ее личностно-деятельностную сущность; разработан диагностический инструментарий оценки этой компетентности и определены группы критериев (когнитивно-информационные; функционально-деятельностные, личностно-мотивационные), показатели и уровни ее сформированности (репродуктивный, адаптивный, локально-моделировочный, диверсификационный, синергетический); обосновано содержательно-технологическое обеспечение подготовки руководителей общеобразовательных учебных заведений в последипломном образовании к организации сетевого профильного обучения старшекласников (содержание содержит инвариантную и вариативную составляющие; этапы подготовки охватывают курсы повышения квалификации и межкурсовой период, подготовка осуществляется на разных уровнях; в образовательный процесс внедряются инновационные технологии непрерывного развития руководителей); уточнено содержание совокупности понятий, характеризующих систему сетевого профильного обучения старшекласников.

Ключевые слова: подготовка руководителей общеобразовательных учебных заведений в последипломном образовании к организации сетевого профильного обучения старшекласников, профессиональная управленческая компетентность, сетевое профильное обучение старшекласников, содержательно-технологическое обеспечение.

Stoikova V. V. Training of heads of general educational institutions in postgraduate education in the organization of network profile training of senior pupils. – Manuscript.

Thesis for a candidate degree of Pedagogical sciences, specialty 13.00.04 – theory and methods of professional education. – Borys Grinchenko Kyiv University, Kyiv, 2017.

In the dissertation, has been first justified the structure of professional managerial competence of heads of networked educational organizations as a set of special and specialized competences reflecting its personality-activity essence and contain cognitive, functional and personal components; a diagnostic toolkit for assessing this competence has been developed and groups of criteria have been defined (cognitive-informational, functional-activity, personality-motivational), indicators and levels of its formation (reproductive, adaptive, local-modeling, diversification, synergistic).

It has been substantiated the content-technological provision of training of heads of comprehensive educational institutions in postgraduate education in the organization of network profile training for high school students, namely: have been intensified the content of preparation of discipline of an invariant and variable nature; have been defined the stages of preparation (preparatory-diagnostic-motivational, educational-developing during the refresher courses, activity-developing in the intercourse period, outcome-reflective); has been described the level of preparation (educational institution, educational district, district (city, united territorial community), region); innovative technologies for the continuous development of managers («The organization that is studying» activity, context-based learning, case technology, dual, cluster, information and communication, competently oriented). The effectiveness of substantive and technological support for the training of heads of general educational institutions in postgraduate education in the organization of network profile training for high school students has been proved.

The methodical recommendations on the introduction of substantial technological support for the process of training heads of general educational institutions for the organization of network profile training, which marked the gradual introduction of it into the system of postgraduate pedagogical education, were developed. The methodical recommendations serve as a definite guide for the scientific and pedagogical staff of postgraduate institutions in the direction of forming professional managerial competence of the heads of the networked educational organizations.

The content of the set of concepts characterizing the system of network profile training of senior pupils has been clarified; the content and technologies of postgraduate pedagogical education of the managers of the General Secondary Education Institution, scientific ideas about the content and structure of their professional managerial competence, diagnostic technologies for determining the level of the formation of the professional managerial competence of managers.

Key words: network profile education of senior pupils, expert professional management competence, content and technological support, training of heads of general educational institutions in postgraduate education in the organization of network profile training of senior pupils.